

PARAULES CLAU:
Immigració, dol migratori, diagnòstics
d'infermeria, proposta,
AENDE, NANDA, NIC i NOC.

EL DOL MIGRATORI. PROPOSTA D'INCLUSIÓ EN ELS DIAGNÒSTICS D'INFERMERIA

INTRODUCCIÓ

Aquest article està inspirat en les informacions obtingudes en una jornada que sobre temes d'immigració es va realitzar a Salt, concretament l'exposició feta pel psicòleg doctor J. Atxotegui basada en les seves investigacions sobre els dols que pot patir una persona immigrada o refugiada (1). L'autor fa una classificació de set tipus de pèrdues que amb més o menys mesura poden afectar les persones que han emigrat del seu context social i cultural, i analitza, així mateix, les conseqüències psicològiques que d'aquest fet es poden derivar.

Esmentaré només quins són aquests dols, tot i que aconsello llegir l'autor, ja que ens aporta uns coneixements molt adients i útils que encaixen perfectament dins l'àmbit teòric i pràctic de la disciplina de la infermeria.

Autora:
ROSA M. MASANA RIBAS
Núm. col·legiada, 1852

CLASSIFICACIÓ DELS DOLS SEGONS J. ATXOTEGUI

Quan una persona emigra deixa enrere persones i un seguit de coses que poden ser motiu d'una profunda nostàlgia o carència, com per exemple:

- la pèrdua de contacte amb familiars i amics
- la pèrdua de la llengua materna
- la pèrdua de la forma de la cultura
- la pèrdua dels paisatges, la terra
- la pèrdua de l'estatus social
- la pèrdua del contacte amb el grup ètnic ("nacional") d'origen
- la pèrdua de la seguretat física amb l'existència de greus riscos físics.

OBSERVACIONS D'INFERMERIA

La posterior reflexió del contingut de la conferència i la consulta de bibliografia han permès considerar que, a vegades, els professionals d'infermeria fem observacions de salut relacionades amb algunes de les mancances abans esmentades mentre tenim cura de persones que voluntàriament o forçosament han hagut d'immigrar. Succeeix, però, que els nostres diagnòstics d'infermeria són poc específics en assenyal·lar que aquestes pèrdues es deri-

RESUM

Una de les característiques del segle actual és el moviment accelerat de persones que es mouen entre països, sovint per sortir de condicions de vida precàries o de conflictes bèl·lics. Infermeria, mitjançant el treball hospitalari i d'Assistència Primària, és receptora i cuidadora d'aquestes persones nouvingudes. A partir del treball fet pel psicòleg J. Atxotegui, que descriu el concepte de dol migratori, vaig observar que els nostres diagnòstics d'in-

fermeria són poc específics a l'hora d'assenyalar que una persona pot patir un estat de pèrdua o dol a causa del fet concret d'immigrar. Per aquest motiu proposo que, partint de les observacions efectuades per la infermeria de base i la posterior anàlisi de les associacions d'experts com l'AENDE i la NANDA, s'estableixin els factors relacionats en el procés d'elaboració d'un possible dol migratori per incloure'l dins el cos de coneixements professionals d'acord amb el propi llenguatge infermer consensuat i la posterior aplicació de la NIC i NOC.

ven com a conseqüència directa del procés d'immigrar. Tot que cal dir que no sempre el fet de traslladar-se a viure un altre país sigui sinònim de dol patològic, ja que sovint els reptes superats es viuen com a un import tant incentiu personal.

ELS DIAGNÒSTICS I MODELS D'INFERMERIA

Podem aproximar-nos a fer una descripció de la situació de dol que una persona immigrada pot manifestar fent ús dels diagnòstics d'infermeria de la NANDA (2), en l'apartat Padró de resposta humana: sentiments/sensacions, es descriuen els dols, l'anticipat el disfuncional. D'aquest darrer diu així: "pèrdua real o percebuda d'un objecte (l'objecte perdut s'utilitza en el més ampli sentit de la paraula pot incloure persones, propietats, treball, estat social, llar ideals, parts i processos corporals)" (3) D'altres diagnòstics com: adaptació deteriorada, ansietat, benestar alterat, dèficit de coneixements, desesperança, trastorn de la identitat personal (4), trastorn de l'autoestima situacional, afrontament familiar compromès, ens poden servir també per complementar la idea del tipus de dol que volem definir. Tenim diversos models de cures d'infermeria com els de Virginia

Henderson, Callista Roy Martha E. Rogers, Dorotea Orem, entre d'altres, (5) (6), que ens aporten conceptes molt útils per a definir en llenguatge infermer aquest tipus de mancança. Però evidentment es fa necessària la participació activa de les infermeres dels infermers de base per aportar les observacions pertinents realitzades al dia a dia.

EXPERIÈNCIA EN IMMIGRACIÓ I DETECCIÓ DE CARÈNCIES

Voldria comentar que, des de fa uns cinc anys, he observat que al sector sanitari corresponent a l'Àrea Bàsica de Salut de Palafrugell, extensió Pals, hi ha hagut un increment de l'arribada de persones extracomunitàries, concretament del continent sud-americà Rússia, on la majoria d'aquestes persones tenen com a ocupació atendre persones més grans de 75 anys que es troben incapacitades per dur a terme les activitats de la vida diària. Treballen a dedicació completa durant sis o set dies a la setmana en general han estat contractades per famílies que tenen el pare o la mare amb discapacitat i que a l'EAP hem inclòs en el programa d'Atenció domiciliària (ATDOM). (7) Aquests nouvinguts el col·lectiu magrebí en situació de no reagru-

pament familiar en el moment d'emplir-los la història clínica en l'àmbit de la medicina preventiva, administració de vacunes i en l'aplicació general de les cures d'infermeria, ens han manifestat carències, com per exemple: manca d'algun aliment molt arrelat a la seva cultura, manca de suport familiar (8), no disposar d'un nucli relacional d'amics que els donin suport, manifestació de sensació de perill davant un procés patològic lleu. I més concretament pel que fa a la demanda d'assistència mèdica, alguns han manifestat símptomes com: insomni, obesitat, amenorrea, mal de cap, mareig, depressió. Tanmateix no s'ha demostrat estadísticament el grau d'incidència.

Les senyores Eleanor i Marta

BIBLIOGRAFIA

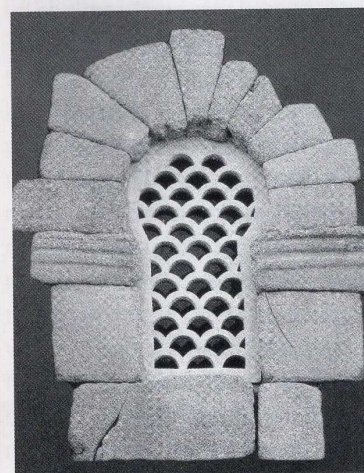
- (1) ATXOTEGUI J. Los duelos de la migración. Conferència al Museu de l'Aigua de Salt organitzat per l'ABS de Salt. nov. 2001. Del mateix autor, Revista Jano, secció "Educación médica continuada en psiquiatria" any 1999, pàg. 10 a 14.
- (2) NANDA, sigles en llengua anglesa: "North America Nursing Diagnosis Association" Aquesta associació té l'objectiu, entre d'altres, d'afavorir la proposta de nous diagnòstics d'infermeria, amb l'aprovació prèvia del Comitè especialitzat en taxonomia i classificació.
- (3) Diagnósticos Enfermeros de la NANDA. Definiciones y clasificación, 1995-96, Editorial Mosby.
- (4) GRINBERG L. i GRINBERG R. Psicoanálisis de la migración y del exilio. 1a edició Madrid Alianza Editorial, S.A. 1984.
Els autors fan una descripció sobre el fet de la pèrdua d'identitat personal i parlen de S. Freud com del primer observador d'aquesta manifestació en pacients víctimes de la persecució antisemita hitleriana.
- (5) MARRINER A. Modelos y teorías de Enfermería. Ediciones Rol S.A. 1989.
- (6) M. UGALDE i A. RIGOL. Diagnósticos de Enfermería. Taxonomía NANDA. Edit. Masson 1995.
- (7) Segons un càlcul portat a terme el mes d'abril d'enguany a Pals, dels 43 pacients que tenim inclosos en el programa ATDOM (atenció domiciliària), el 19 % són assistits en dedicació plena per persones immigrades.
- (8) Esmento l'exemple d'una noia de 19 anys magrebina que va venir a viure a les comarques de Girona a partir d'un contacte matrimonial entre el futur marit i els pares d'ella. Als 20 anys va tenir un fill, i la seva manca d'experiència així com de suport d'altres membres femenins pròxims ocasionaven que lleus problemes de salut o d'alimentació del nadó no fossin resolts amb efectivitat. Darrerament la família ha quedat desestructurada.
- (9) AENTDE, "Asociación Española de Nomenclatura, Taxonomía y Diagnósticos de Enfermería" a Catalunya la seu es troba a l'Escola Universitària d'Infermeria de Bellvitge.
- (10) NIC, sigles en llengua anglesa que en català volen dir: classificacions de les intervencions d'infermeria i, NOC, classificació dels resultats d'infermeria.

PROPOSTA

Davant d'aquestes manifestacions, per perfeccionar els propis registres amb la consegüent millora de les cures d'infermeria, penso que, a més de disposar dels diagnòstics de dol disfuncional dol anticipat, s'hauria d'incloure el concepte de **dol migratori**. Evidentment, amb un previ estudi dels factors relacionats observats per infermeria seguit d'una anàlisi per part dels equips d'experts com són l'AENDE la NANDA internacional (9), així com també dur a terme l'aplicació de la metodologia NIC NOC (10) amb el propi llenguatge infermer estandarditzat consensuat.

Aquesta incorporació diagnòstica seria enriquidora perquè fomentaria l'estudi de les diverses formes d'expressió cultural engrescaria, encara més, les infermeres i els infermers a aprofundir en tots aquells aspectes que influeixen en l'estat de salut de les persones.

Per finalitzar voldria comentar que al nostre país hi ha diverses persones que ens donen testimoniatge d'haver estat immigrants o refugiats, i explicar com van viure el fet trobar-se allunyats de la seva pròpia expressió de cultura. Cal pensar també que potencialment tots podem ser susceptibles de convertir-nos en immigrants.

(Finestra) Simbiosi arquitectònica.